

Somalien transnationaalista perhe-elämää ja paikattomuuden paikallistumista Suomessa

Johanna Malmi

FM Johanna Malmi on valmistunut tänä keväänä Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksesta erikoistumisalanaan kaupunki- ja muuttoliiketutkimus.

Avainsanat: Somalialainen, kaupunki, transnationaalinen yhteisö, integraatio, paikattomuus

Johdanto

Tammikuussa 1991 Somalian tasavalta romahti. Myöhemmin samana vuonna Somaliassa alkoi sisällissota. (Wettestrand 2012.) Somaliasta tuli pakolaisia lähettävä valtio. Somalialaiset ovat hajaantuneet asumaan ympäri maailman, Pohjois-Amerikkaan, kaikkialle Eurooppaan, Pohjois-Afrikkaan, Lähi-itään ja Australiaan. Tiedot somalipakolaisten määrästä vaihtelevat eri lähteiden mukaan, mutta esimerkiksi International Organization of Migration, (IOM) – viraston julkaisemien tilastojen mukaan 1,5 miljoonaa somalia eli diasporassa vuoden 2010 lopussa (IOM 2012).

Suomeen somalialaisten turvapaikan hakijoiden muuttoliike alkoi vuonna 1990 (Tiilikainen 2003, 60). Kielen mukaan tarkasteltuna Suomessa asui vuoden 2011 lopussa noin 14 000 somalinkielistä asukasta (Tilastokeskus 2012, 25). Somalialaiset mieltävät oman kuulumuutensa juuri klaani- ja perhekohtaisesti, ei paikkakohtaisesti, kuten länsimaaisessa kulttuurissa yleisesti on totuttu (Maahanmuuttovirasto 2012). Tiilikaisen (2005, 29–30) mukaan perhe ja sukulaiset ovat somalialaisille tärkeitä, mutta myös keskeisiä tekijöitä taloudellisesti, poliittisesti ja sosiaalisesti.

Koti ja kotimaa, missä ne ikinä sijaitsevatkaan, ovat kaikille tärkeitä paikkoja. Tuanin (2008, 149, 158) mukaan ihmiset asettavat oman kotimaansa oman maailmansa keskipisteeseen, ja kotimaahan olevien siteiden määrä on suoraan verrannollinen niiden voimakkuuteen. Relphin (1976) mieles-

tä ei ole kuitenkaan mielekästä puhua paikasta ilman paikattomuutta. Sitä syntyy, kun yksilölliset paikat muuttuvat samankaltaisiksi keskenään menettäen yksilöllisyytensä ja yksilöllisen tunnistettavuutensa. Täten paikattomuuden käsite näyttäytyy globaalin paikallisuuden viitekehyksessä erilaisina etäisyyksinä. Ymmärrän paikattomuuden tässä tutkielmassa fyysisenä, mentaalisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena etäisyytenä somalialaisten ja suomalaisten välillä.

Nykyteknologia mahdollistaa keskinäisen yhteydenpidon maantieteellisistä rajoista riippumattomasti. Teknologia on kutistanut maantieteellisen paikka-aika-tila -etäisyyden minimaaliseksi. Murreyn (2006, 54–56) mukaan paikallisuus voidaan määritellä monilla eri tavoilla, ja kaikissa tapauksissa globaali ja paikallinen määrittelevät toisensa. Paikallisen ja globaalin sekoittuminen, glokaali, on aina myös yksilön oman subjektiivisen ajattelun tulosta.

Tarkastelen Suomessa asuvien somalialaisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaamme. Tutkimuskysymykset jäsenyivät seuraavasti:

1. Minkälaista suomensomalien transnationaalisen perheen keskinäinen yhteydenpito on?
2. Minkälainen vaikutus heidän transnationaalisella perheellään on heidän kaupunkiympäristön tuntemuksiinsa?
3. Minkälainen rooli muuttoliikkeellä on heidän omassa elämässään?

Diasporasta transnationaaliin perhe-elämään, liikkuvuudesta sopeutumiseen

Somalialaisen kulttuurin mukaan kaikki somalit polveutuvat islamilaisesta profeetta Muhammedista sukulaisverkostojen liittäessä yksittäiset yksilöt saman sukupuun haaroihin. Tästä syystä kaikki somalilaiset kuuluvat johonkin klaaniin. Sukulaisryhmi- en taloudellinen merkitys määräytyy sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteiden mukaan klaaniperheen ollessa laajin sosiaalinen ”yhteenliittymä”. (Peltonen 2005, 73–74.) Somaliperheeseen lasketaan kuuluvaksi perinteisen ydinperheen lisäksi isovanhemmat, vanhempien omat sisarukset, serkut ja ystävät (Tiilikainen 2005).

Horst et al. (2010, 8) määrittelevät diasporan etnisestä kotimaastaan muuttaneiden yksilöiden muodostamaksi yhteisöksi, joka pitää yhteyttä kotimaahansa taloudellisten, poliittisten tai sosiokulttuuristen yhteyksien kautta. Hopkinsin (2010, 520) mukaan muuttanut henkilö ei kadota henkilökohtaisia siteitään kotimaahansa, vaikka hän muutettuaan alkaa rakentaa uusia siteitä vastaanottavan maan kanssa.

Muuttoliiketutkimuksessa transnationaalisuuden käsite on suhteellisen uusi. Faist (2010, 20–21) määrittelee transnationalismin diasporaa laajemmaksi termiksi, joka käsittää kaikki yksilön sosiaaliset ulottuvuudet. Hänen mukaansa diaspora käsittää ainoastaan uskonnollisen, etnisen tai kansallisen yhteisön tai ryhmän. Boydin (1989, 643) näkemyksen mukaan muuttaneet perheet muodostavat maantieteellisesti keskinäisessä hajaannuksessa asuvia transnationaaleja perheitä. Transnationaali perhe on käsitteellinen vaihtoehto perinteisemmälle näkemykselle siirtolaisperheistä kotimaastaan irrotettuina ja juurettomina yksilöinä. Transnationaalin perheen luominen ja ylläpitäminen vaatii emotionaalista työtä ja sen peruseriaatteisiin kuuluu myös vastavuoroisuuden periaate. Tämä vaikuttaa perheenjäsenien omaan henkilökohtaiseen tunne-elämään. Matyska (2011, 209–211, 218.)

Paikkoihin liittyy yksilöllinen ja kulttuurisidon- nainen tilallisuus, jossa me elämme ja jonka me tun- nemme vapautena (Tuan 2008, 3). Ratkaisevinta Relphin (1976) mukaan on yksilöiden luoma henkilökohtainen tunneside kyseisiin paikkoihin. Liikku-

vassa maailmassa liikkeen ja paikkojen tuntemuk- sen välinen yhteys on monimutkainen ja hienoja- koinen (Tuan 2008, 182). Kyle ja Chick (2007) huo- mioivat omassa tutkimuksessaan, että paikat saa- vat merkityksensä sosiaalisten vuorovaikutussuh- teiden kautta. Sosiaalinen vuorovaikutus ja paik- kojen toiminnallinen luonne kietoutuvat yhteen ja luovat niiden merkityksellisyyden. Smaldone et al. (2008) ehdottavat oman tutkimuksensa pohjalta, että ajalla on suuri merkitys yksilöiden muodosta- massa positiivisessa siteessä paikan kanssa. Somali- en integroituminen uuteen kotimaahansa on moni- mutkainen, mutta joustava molemminpuolinen hy- väksymis- ja osallistumisjärjestelmä maahanmuut- tajien ja paikallisten asukkaiden välillä (Al-Sharma- ni 2006, 72).

Menetelmät ja aineisto

Tutkimuksen menetelmänä on käytetty puolistruk- turoitua kyselylomaketta, jossa on taustakysy- myksineen 50 kysymystä kolmessa eri osiossa. Ky- selylomakkeessa on omat osiot muuttamiselle, somalialaisten keskinäiselle kansainväliselle yhtey- denpidolle ja kaupunkikokemuksilleen.

Helsingissä järjestetyssä seminaarissa nuori so- malialainen neuvoi ottamaan yhteyttä Suomen So- maliliittoon vastaajien saamiseksi. Kyselylomake julkaistiinkin Suomen Somaliliiton kotisivuilla. Tiili- kaisen (1999, 62) mukaan somalialaiseen kulttuu- riin kuuluu rikas ja monipuolinen suullinen perinne. Alkuperäisenä ajatuksenani oli tutkia niiden soma- lialaisten kansainvälistä yhteydenpitoa, jotka jo val- miiksi käyttävät tietokonetta. Tämä rajaisi vastaajat jo valmiiksi suomalaiseen yhteiskuntaan integroitu- neisiin vastaajiin.

Kyselylomakkeen julkaiseminen kotisivuilla ei osoittautunut kuitenkaan toimivaksi ratkaisuksi. Sain sitä kautta neljä vastausta, kaksi pääkaupun- kiseudulta ja kaksi Turusta. Kaikki netissä vastan- neet olivat miehiä. Huomattuani, ettei kyselyloma- ke netissä tuo vastauksia, tiedustelin haastatteluja tapaamiltani somalialaisilta. Tein kolme haastatte- lua, yhden yksilöhaastattelun ja yhden parihaastat- telun. Haastateltavat sain sosiaalisten verkostojeni kautta. Haastatelluista kaksi oli naisia ja yksi mies. Tekemäni haastattelut perustuvat samaan kysely-

lomakkeeseen, joka julkaistiin netissä. Netissä annetut vastaukset ovat hieman enemmän kyllä ja ei-tyylyisiä, kuin taas haastattelut antoivat haastateltaville vapauden vastata monisanaisemmin.

Saamani vastaukset analysoin sisällönanalyysimenetelmää käyttäen. Analyysissä analyysikategoriat muodostuivat aineistolähtöisesti kyselylomakkeen eri osioiden mukaan: keskinäisestä kansainvälisestä yhteydenpidosta, muuttamisesta ja kaupunkikokemuksista kertovaksi kategoriaksi.

Haastateltavien taustatiedot

Vastaajista kaksi oli naisia ja viisi miehiä: nuorin vastaaja oli 20-vuotias ja vanhin 58-vuotias. Viisi vastaajaa mainitsi synnyinpaikakseen Mogadishun, yksi Pohjois-Somalian ja yksi Keski-Somalian. Kaikki vastaajat puhuvat oman arvionsa mukaan suomea edes vähän, ja kaikki seuraavat suomalaista mediaa. Neljä vastaajaa opiskelee tai on työharjoittelussa vastaushetkellä, kolme on töissä kokopäiväisesti ja yksi osa-aikaisesti.

Vastaajista neljä asui vastaushetkellä Turussa ja kolme pääkaupunkiseudulla Espoossa ja Helsingissä. Vastaajien Suomessa asuma-aika vaihteli 2,5 ja 21 vuoden välillä, keskiarvon ollessa 12,1 vuotta. Vastaavasti heidän omassa asuinkaupungissaan asumansa ajan keskiarvo on 9,2 vuotta, vaihdellen 2,5 ja 20 vuoden välillä. Kaikki vastaajat voivat ajatella asuvansa asumassaan kaupungissa myös tulevaisuudessa, vaikkakin yksi vastaaja oli epävarma, haluaako hän asua Suomessa. Valentinen (30.11.2012) mukaan Sheffieldin yliopiston tutkimuksessa somalialaiset kokevat itsensä sheffieldiläisiksi asumansa kaupungin mukaan, mutta eivät englantilaisiksi kansallisen kulttuurin mukaisesti.

Keskeiset tulokset

Somalialaisten keskinäinen kansainvälinen yhteydenpito on säännöllistä, tiheää ja maailmanlaajuisista maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta, mutta riippuvaista heidän käytettävissään olevista resursseista. Viestintäteknologia on työkalu keskinäiselle kansainväliselle yhteydenpidolle ja keskinäisten suhteiden ylläpidolle.

Suomessa asuvat somalit pitävät monipuolisesti yhteyttä koko laajennettuun perheeseensä, eli täteihin, setiin, sisarpuoliin, äitiin, sisaruksiin ja ystäviin. Nämä asuvat eri puolilla maailmaa, esimerkiksi Kuala Lumpurissa, San Diegossa ja Minneapolisissa. Afrikkalaisissa kaupungeissa suomensomalien sukulaisia asuu esimerkiksi Mogadishussa, Nairobiassa ja Hargeysassa. Keskinäistä yhteyttä pidetään internetin, facebookin, sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Yhteydenpidon tiheys vaihtelee yhteisöpalveluiden jokapäiväisestä yhteydenpidosta puhelimitse tehtyihin viikoittaisiin yhteydenottoihin.

Suomensomaleille transnationaalilla perheelä on suuri merkitys heidän oman asuinkaupunkinsa kokemisessa. Vastaajilla on positiivinen tunne heidän omaa asuinkaupunkiaan kohtaan. Transnationaalinen ja diasporinen perhe-elämä muokkaa heidän elämänsä kaupunkitilaa moniulotteiseksi, mutta myös kahden kulttuurin väliseksi ja jossain määrin ajallisesti myös väliaikaiseksi tilaksi.

Vastaajilla on pääasiassa positiivisia kokemuksia nykyisestä asuinkaupungistaan. He pitävät omaa asuinkaupunkiaan rauhallisena, mukavana ja parhaana paikkana elää, mutta myös esimerkiksi kiireisenä ja hektisenä. Merkityksiä, joita suomensomalit antoivat omalle asuinkaupungilleen, olivat koti, turvallisuus ja ”oma kaupunki, joka merkitsee paljon”. Heidän kotikaupunkinsa vastaa heidän tarpeisiinsa ja toiveisiinsa, ja he osoittivat kiinnostusta asumaansa kaupunkia kohtaan. Tutkimukseeni vastanneet henkilöt nauttivat elämästään omassa asuinkaupungissaan, jossa heillä ovat ystävät ja perheenjäsenet lähellä. Suomensomalit arvostavat myös yhteiskunnallisen infrastruktuurin toimivuutta sekä itsensä kehittämisen mahdollisuuksia yhdessä rauhanomaisen ja sodattoman yhteiskunnallisen tilanteen kanssa. Sosiaaliset tekijät, esimerkiksi huono palvelu, yksinäisyys tai naapurit nousivat negatiivisiksi tekijöiksi. Tosin vastaaja oli paljon vaikeampi keksiä huonoa sanottavaa omasta asuinkaupungistaan kuin positiivisia puolia.

Suomensomalien kokemukset kietoutuvat emotionaalisten tekijöiden kanssa sekä paikallisella tasolla heidän paikalliseen sosiaaliseen yhteisönsä että heidän transnationaalinen perheeseensä maailmanlaajuisella tasolla. Diasporassa eläminen on tiivistänyt heidän transnationaalisia perheitään ja keskinäisiä verkostojaan entisestään, ja

heillä on jo valmiiksi tiivis keskinäinen kulttuuri, jota myös vaalitaan diasporassa eri tavoin. Diasporassa eläminen ja transnationaalinen perhe-elämä luo tunteenomaisia rajanvetoja sekä positiivisessa että negatiivisessa merkityksessä. Nämä rajanvedot eivät myöskään ole toisiaan poissulkevia paikallisesta tai transnationaalisesta näkökulmasta katsottuna. Vastaajat ovat kaikki yhtä mieltä siitä, että heidän tilanteensa olisi emotionaalisesti helpompi, jos Somaliassa ei olisi sotaa, ja ympäri maailman hajaantuneet sukulaiset voisivat elää yhdessä samassa paikassa. Heillä ei kuitenkaan ole muuta vaihtoehtoa nykyiselle olotilalleen.

Vastaajat eivät ole kovinkaan liikkuvia muuttoliikenteen näkökulmasta tarkasteltuna. Suomessa olonsa aikana he ovat muuttaneet keskimäärin keran maan sisällä. Kaikki vastasivat, etteivät ole muuttaneet usein, eikä heidän aikomuksensa ole muutaakaan usein. Muuttoliike näyttyy somalialaisten diasporisessa elämässä välineenä turvallisempaan elämään, ja sosiaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna ystävien ja sukulaisten liikkumisen kautta.

Yhteenveto ja keskustelua somalien integroitumisesta Suomeen

Tässä artikkelissa olen tutkinut paikattomuuden käsitettä somalialaisten transnationaalisen perhe-elämän näkökulmasta. Kaikki vastaajat ovat asuneet Suomessa vähintään kolme vuotta, puhuvat suomea ja seuraavat suomalaista mediaa ja ovat halukkaita jäämään Suomeen.

Paikan ja paikattomuuden voi määrittellä ainakin kahdesta eri näkökulmasta; maantieteellisestä ja sosiologisesta. Sosiologinen näkökulma korostaa yksilöiden ja sosiaalisen konstruktionistista näkökulmaa, maantieteellinen puolestaan paikan merkitystä. Maantieteellisestä näkökulmasta katsottuna fyysinen kaupunkiympäristö ei näyttäyty mitenkään merkittävänä suomensomaleille. Toisaalta he eivät miellä itseään ja omaa olemassaoloaan paikan kautta (sosiologinen näkökulma), vaan oman yhteisönsä, transnationaalisen perheensä ja klaaninsa kautta. He sopeutuvat siten sinne missä heidän perheensä ja ystävänsä ovat. Tämä tutkielma ei anna viitteitä suomensomalien kokemista paikattomuuden tunteista, vaan heidän suhtautumisen-

sa omaan asuinpaikoihinsa on positiivista. Se on paikallistunut heille. He muodostavat omia henkilökohtaisia tunnesiteitä asumastaan kaupungista. Wahlbeck (1997, 217) toteaa omassa väitöskirjassaan sosiaalisten verkostojen luovan tärkeän pohjan maahanmuuttajien diasporisesta elämästä paikallisella ja transnationaalilla tasolla.

Maahanmuuttajien keskittyminen tietyille kaupunkialueille noudattelee kansainvälisiä trendejä. Onkin mahdollista, että kulttuuriset ja sosiaaliset eroavaisuudet näyttävät pienempinä kaupunkialueilla. Kaupungeissa yksilöiden on myös helpompi luoda sosiaalisia verkostoja ja kontakteja keskenään samantaustaisten kanssa. Sosiaaliset verkostot ovat merkittävä tekijä integraatiossa paikallisen yhteisön, mutta myös laajemmin yhteiskunnan kanssa.

Integroitumisen pitäisi tapahtua valtaväestön ja maahanmuuttajan välisenä kahdensuuntaisena aktiivisena vuorovaikutuksellisenä prosessina (vrt. Al-Sharmani 2006, 72), jossa molemmat osapuolet neuvottelevat kahdenkeskisesti toimintatavoista ja käytänteistä. Euroopassa käytävässä julkisessa keskustelussa eurooppalaiset integraatiokäytännöt yksinkertaistavat maahanmuuttajat ainoastaan objekteiksi. Täten somalialaisten maahanmuuttajien integraatioprosessi ei välttämättä ole käytännössä kovinkaan helppo. Kyseessä on emotionaalinen prosessi, jossa molemmat osapuolet, maahanmuuttajat ja kantäväestö, joutuvat käymään erilaisia asioita läpi hyvin henkilökohtaisella tasolla. Maahanmuuttajat ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita, ja maahanmuuttajia ei pitäisi nähdä pelkästään objekteina, vaan tasa-arvoisina kumppaneina kahdensuuntaisessa integraatiossa, joilla on jotain annettavaa uudelle asuinmaalleen. (Heikkilä et al. 2011, 182–183.)

Maahanmuuttajien integroitumisen kohdalla on ensisijaisen tärkeää, että maahanmuuttaja pystyy itse ratkaisemaan sen, mitä integroituminen hänelle tarkoittaa yksilö- ja yhteisötasolla. Integroituminen on aina loppujen lopuksi yksilötasolla tapahtuva prosessi.

Kiitokset

Artikkeli perustuu kirjoittaneen julkaisemattomaan pro gradu -tutkielmaan Suomensomalien kansainvälistä perhe-elämää – Transnationaalista elämää

diasporassa ja paikattomuuden paikallistumista suomalaisessa kaupunkiympäristössä. Kiitokset suunnittelija Sari Vanhaselle saaamistani rakentavista kommentteista.

Kirjallisuus

- Al-Sharmani, Mulki (2006): *Living Transnationally: Somali Diasporic Women in Cairo*. *International Migration*. Vol. 44, No. 1. Pp. 55–77.
- Al-Sharmani, Mulki (2007): *Transnational Somali Families in Cairo*. *Refuge: Canada's Periodical on refugees*. Vol. 24, No. 1. *Urban Refugees*. Pp. 88–98.
- Boyd, Monica (1989): *Family and Personal Networks In International Migration: Recent Developments and New Agendas*. *International Migration Review*, *International Migration: An Assessment for '90s*, Vol. 23, Fall 1989, Center for Migration Studies. Pp. 638–670.
- Faist, Thomas (2010): *Diaspora and transnationalism: What kind of dance partners?* In: *Diaspora and Transnationalism, Concepts, Theories and Methods*. Eds. Bauböck, Rainer and Thomas Faist. IMISCOE Research, Amsterdam University Press, Pp. 9–34.
- Heikkilä, Elli, Emilio, José Gómez Ciriano ja Mira, Ojalehto (2011): *Reflections*. In: *Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social Work*. Heikkilä, Elli, Manon Danker, Emilio José Góñez Ciriano, Hugh McLaughlin ja Henry Reubsæet (eds.). *Migration Studies C 18*. Institute of Migration, Turku. Pp.179–186.
- Hopkins, Gail (2010): *A Chancing sense of Somaliness: Somali women in London and Toronto*. *Gender, Place & Culture*. Vol. 17, No. 4. Pp. 519–538. <http://dx.doi.org/10.1080/0966396X.2010.485846>. Accessed on 18.1.2012
- Horst, Cindy, Rojan Ezzatti, Matteo Guglielmo, Petra Mezzetti, Päivi Pirkkalainen, Valeria Saggio, Giulia Sinatti & Andrea Warnecke (2010): *Participation of Diasporas in Peacebuilding and Development*. *A Handbook for Practitioners and Policymakers*. Peace Research Institute Oslo PRIO, PRIO Report 2/2010.
- Kyle, Gerard & Garry Chick (2007): *The Social Construction of a Sense of Place*. *Leisure Sciences*, 29. Pp. 209–225. Routledge, Taylor & Francis Group, LLC.
- Maatietopalvelu, Maahanmuuttovirasto. (2012): *Somalia maatieto. Osallisena Suomessa – Turun osahanke*. (5.9.2012).
- Matyska, Anna (2011): *Tunteet ja taloudellinen apu transnationaalisessa perheessä*. *Käännös, Koikkalainen, Saara. Sosiologia*, 48. vuosikerta, nro 3, Westermarc-seura. s. 209–220.
- Murray, Warwick E. (2006): *Geographies of Globalization*. Routledge, New York. Pp. 1–92.
- Peltonen, Selene (2005): *Somalinuorten kulttuurisen identiteetin muotoutuminen diasporassa*. *Elämää etnisen identiteetin ja suomalaisen yhteiskunnan välissä*. *Web-raports Nro. 10, Siirtolaisuusinstituutti*. 154 s. <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports.htm>.
- Relph, Edward, (1976): *Place and placelessness*. Pion Limited, London, Great Britain. 156 p.
- Smaldone, David, Charles Harris & Nick Sanyal (2008): *The Role of Time in Developing Place Meanings*. *Journal of Leisure Research*. Vol. 40, No. 4. Pp. 479–504.
- Tiilikainen, Marja (1999): *Islam, pakolaisuus ja somalikulttuuri*. *Teoksessa: Muslimit Suomessa*. Toim. Sakaranaho, Tuula & Heikki Pesonen. *Yliopistopaino, Helsinki*. S. 59–75.
- Tiilikainen, Marja (2003): *Somali Women and Daily Islam in the Diaspora*. *Social Compass*. Vol. 50, No. 59. Pp. 59–69. Sage Publications Ltd. doi: 10.1177/0037768603050001964. Red. 30.1.2012.
- Tiilikainen, Marja (2005): *Arjen Islam. Somalinaiten elämää Suomessa*. *Vastapaino*, 3. painos. Dark Oy, Vantaa. 322s.
- Tilastokeskus, (2012): *Väestö 2011, Ulkomaalaiset ja Siirtolaisuus 2010*. Edita Prima Oy, Helsinki. 96 s.
- Tuan, Yi-Fu (2008): *Space and Place. The Perspective of Experience*. University of Minnesota Press. Sixth printing, USA. 235p.
- Wahlbeck, Östen (1997): *Kurdish Refugee Communities: The Diaspora in Finland and England*. *Academic dissertation, Centre for Research in Ethnic Relations and Department of Sociology, the University of Warwick*. 260 s.
- Wettestrand, Tuija (2012): *Kirjeitä Somaliasta. Maa, joka lakkasi olemasta. Siirtolaisuusinstituutti*. *Erikaisjulkaisut. Painosalama, Turku*. 148 s.

Sähköiset lähteet:

International Organization of Migration, IOM (2012): www.iom.int. Luettu: 16.2.2012.

Maahanmuuttovirasto (2012a): www.maahanmuuttovirasto.fi. Luettu: 19.12.2012

Julkaisemattomat lähteet:

Valentine, Gill (30.11.2012): suullinen tieto. The Intercultural City: Exploring an Elusive Idea. Kansainvälinen konferenssi, Università Luav di Venezia, 29.–30.11.2012, Venetsia, Italia.

Paperittomat ovat keskuudessamme – myös näyttämöllä

Porissa toimiva Rakastajat-teatteri on Satakunnan ainoa vapaa ammattiteatteriryhmä. Ryhmä näyttelijöitä päätyi yhteen vuonna 1991. He halusivat tarjota satakuntalaiselle yleisölle rohkeaa, taiteellisesti tinkimätöntä ja ajatuksia herättävää huoneteatteria – huumoria ja elämän hulluutta unohtamatta. Teatterin ensimmäinen esitys oli Harold Pinterin ”Rakastaja”-näytelmä. Siitä tuli nimi koko teatterille.

Parisen vuotta sitten Porissa sai kantaesityksensä Kaisa Viitasen ja Katja Tähjän Paperittomat-kirjalle perustuva samanniminen näytelmä. Näytelmän käsikirjoituksesta ja ohjauksesta vastasi Elina Izarra Ollikainen. Ohjelmalehtisestä ilmenee, että käsikirjoittaja oli produktiivon alkuvaiheessa varsin tietämätön koko paperittomien olemassaolosta. Ilmeisesti kotiläksyt ja taustayöt on tehty huolella, sillä teksti on painava puheenvuoro paperittomaksi joutumisesta ja paperittomana elämisestä.

Rakastajat-teatteri kävi esittämässä Paperittomat vierailunäytäntönä Turun kaupunginteatterin Sopukassa. Tilaan mahtuu 100 hen-

keä, joten kyse on todellisesta intiimiteatterista. Huoneteatteriinkin kuuluen yhdeksän roolihahmoa toteutetaan kolmen hengen voimin. Samoin rekvisiitta on minimalistinen käsittäen vain kolme juomakoria. Niistä sitten tulee matkalaukku, istuin, lapsen kehto, pöytä jne. Itse näytelmän arvioimisen jätän ammattilaisille. Ainakin Turun Sanomissa 3.3. ilmestynyt Frida Gustafssonin arvostelu oli ylistävä. Siihen on helppo yhtyä.

On vahinko, että näytelmä käy vain pikaviisiillä Turussa. Näytelmän katsomisen pitäisi kuulua olennaisena osana esimerkiksi koulujen kansainvälisyyskasvatukseen. Toivon todella, että näytelmä löytää tiensä vielä monen ammattilais- ja harrastajateatterin ohjelmistoon.

Siirtolaisuusinstituutin henkilökunta kävi katsomassa näytelmän Turun kaupunginteatterissa 1.3.2013.

Ismo Söderling